

SIGURNOST
KROZ
PARTNERSTVO

SIGURNOST KROZ PARTNERSTVO

Predgovor

Ova brošura objašnjava osnovne principe koji su temelj Euroatlantskog partnerstva i njegovih osnovnih mehanizama. Zatim se usmjerava na pet ključnih sfera aktivnosti – dijalog o sigurnosti i saradnji, operacije očuvanja mira, reformu odbrane, pripravnost na katastrofe te saradnju u područjima nauke i ekologije – koje pokazuju kako se Euroatlantska sigurnost poboljšava kroz Partnerstvo i kakva je stvarna i praktična važnost saradnje za zemlje partnere. Vidi se da aktivnosti partnerstva pozitivno utječu na reformu, razvoj demokratskih struktura i učestvovanje zemalja partnera u multinacionalnoj saradnji - kao članova šire međunarodne zajednice.

Nemoguće je u jednoj publikaciji prikazati svu širinu i opseg aktivnosti na kojima zemlje partneri rade zajedno sa NATO-om. Te aktivnosti uključuju ne samo dobro znane operacije očuvanja mira na Balkanu i u Afganistanu, nego i saradnju na mnogim drugim područjima, kao što su borba protiv terorizma, reforma odbrane, ekonomski aspekti sigurnosti, pripravnost na katastrofe, kontrola naoružanja, logistika, zračna odbrana, upravljanje zračnim prostorom, oružje, obrazovanje i obuka, nauka i okoliš te informatički programi.

NATO je razvio i specijalne odnose sa dvije zemlje partnere, Rusijom i Ukrajinom, te sa sedam zemalja koje učestvuju u Mediteranskom dijalogu. Usto, svojom inicijativom pokrenutom u junu 2004. godine na Samitu u Istanbulu, Savez istražuje mogućnosti saradnje sa zemljama u široj regiji. Mada se ova brošura ne bavi posebno tim odnosima, sadašnja i eventualna buduća saradnja sa tim zemljama oslanja se na mnoge aktivnosti i mehanizme razvijene u okviru Euroatlantskog partnerstva.

Sadržaj

SIGURNOST KROZ

4__

Počeci i razvoj
Partnerstva

8__

Ključni
mehanizmi

14__

Dijalog o
sigurnosti i
saradnja

18__

Geografska
karta NATO-a i
država partnera

Napomena: Spominjanje bivše Jugoslavenske Republike Makedonije u ovoj publikaciji označeno je zvjezdicom (*) koja se odnosi na fusnotu: *Turska priznaje Republiku Makedoniju pod njenim ustavnim imenom.*

Fotografije: Sve fotografije pripadaju organizaciji © NATO, osim ako je navedeno drugačije.

PARTNERSTVO

20__

Operacije
podrške miru

© Finnish Defence Forces

24__

Reforma
odbrane

29__

Pripravnost
i djelovanje
u slučaju
katastrofe

33__

Sigurnost,
nauka i okoliš

36__ Istinska euroatlantska sigurnosna kultura

Počeci i razvoj Partnerstva

Novembar 1989. godine svjedočio je padu Berlinskog zida, što je označilo kraj Hladnog rata. U kratkom periodu izuzetno tempo promjene u Srednjoj i Istočnoj Europi suočio je NATO s nizom sasvim novih i različitih sigurnosnih izazova. Politička promjena neviđenih razmjera otvorila je velike mogućnosti za povećanje sigurnosti u Europi, ali je neizbježno podrazumijevala nove nesigurnosti i potencijalnu nestabilnost.

Šta se moglo učiniti da se iskoristi ta prilika kako bi se pitanja europske sigurnosti uputila na novu, pozitivniju stazu nakon hladnoratovskog sukobljavanja? Koji su se koraci mogli preduzeti da se normaliziraju odnosi među svim državama Istočne i Zapadne Europe? Koja se pomoć mogla pružiti državama Srednje i Istočne Europe kako bi konsolidirale svoju tek stečenu nezavisnost te ostvarile svoje ambicije da, kao demokratske države, regionalno i šire, potpuno učestvuju u rješavanju pitanja višenacionalne sigurnosti?

Vođe država članica Saveza su, na svom Samitu u Londonu, u julu 1990. godine, odgovorile pružanjem "ruke prijateljstva" preko starog jaza što je dijelio Istok i Zapad te predložile nov, kooperativan odnos sa svim državama Srednje i Istočne Europe. U decembru 1991. godine, postavljen je temelj za osnivanje Sjevernoatlantskog vijeća za saradnju (NACC), foruma koji će okupiti NATO i nove zemlje partnere kako bi razmatrale zajednička pitanja. (U to vrijeme je brzina kojom su se dešavale promjene u Europi bila takva da je već prvi sastanak Sjevernoatlantskog vijeća za saradnju (NACC) bio svjedokom povijesnog događaja: dok su se dogovarali detalji službenog saopćenja, sovjetski ambasador je objavio da se, u toku samog sastanka, raspao Sovjetski Savez te da on predstavlja samo Rusku Federaciju.)

Ova golema promjena odnosa zadržala se i u novom strateškom konceptu Saveza, objavljenom u novembru 1991. godine, kojim je prihvaćen širi

> Sa završetkom Hladnog rata otvaraju se nove mogućnosti za poboljšanje sigurnosti i razvoj saradnje.

© ullstein bild-Schnürer

“Ovo Partnerstvo je osnovano kao izraz zajedničkog uvjerenja da se stabilnost i sigurnost u euroatlantskoj zoni mogu postići samo kroz saradnju i zajedničko djelovanje. Zaštita i promoviranje osnovnih sloboda i ljudskih prava, očuvanje slobode, pravde i mira kroz demokraciju su zajedničke vrijednosti fundamentalne za Partnerstvo.”

(Partnerstvo za mir: Okvirni dokument – Samit u Briselu, 10. januara 1994. godine)

pristup sigurnosti. Mogućnosti da se ciljevi Saveza postignu političkim sredstvima bile su veće nego ikad. Mada je odbrambena dimenzija ostala neizbježna, sada se mogla posvetiti veća pažnja ekonomskim, društvenim i ekološkim pitanjima, kao načinu promoviranja stabilnosti i sigurnosti u euroatlantskoj zoni u cjelini. Dijalog i saradnja bili bi osnovni dijelovi pristupa potrebni za upravljanje različitim izazovima koji su stajali pred Savezom. Sada, kada je Hladni rat bio okončan, ključni ciljevi su bili smanjivanje rizika od sukoba koji su nastajali zbog nerazumijevanja ili su bili planirani, te bolje upravljanje krizama koje su utjecale na sigurnost saveznika; veće uzajamno razumijevanje i povjerenje među svim europskim državama kao i proširenje mogućnosti istinskog partnerstva u rješavanju zajedničkih sigurnosnih problema.

U periodu neposredno nakon završetka Hladnog rata, konsultacije Sjevernoatlantskog vijeća za saradnju (NACC) bile su usmjerene na preostale hladnoratovske sigurnosne probleme, kao što je povlačenje ruskih trupa iz baltičkih država. Pokrenuta je politička saradnja i na nizu pitanja vezanih za sigurnost i odbranu. Sjevernoatlantsko

vijeće za saradnju (NACC) je u mnogo čemu postavilo nove temelje. Međutim, usmjerilo se na multilateralni, politički dijalog i nije imalo mogućnost da omogući da svaki Partner razvija vlastite odnose saradnje sa NATO-om.

To se promijenilo 1994. godine sa pokretanjem Partnerstva za mir, glavnog programa praktične bilateralne saradnje između NATO-a i pojedinih država partnera, koji je predstavljao značajan korak naprijed u procesu saradnje. A 1997. godine osnovano je Vijeće Euroatlantskog partnerstva (EAPC) - zamjena za NACC, koje će koristiti dotadašnja postignuća i utirati put razvoju boljeg i operativnijeg partnerstva.

Suštinu partnerstva i saradnje na multinacionalnom nivou čine redovne konsultacije i aktivnosti saradnje, sa ciljem veće transparentnosti i povjerenja u cijeloj euroatlantskoj zoni. Na bilateralnom nivou, to traži razvoj praktičnih radnih odnosa između pojedinih država partnera i NATO-a organiziranih prema konkretnim situacijama i zahtjevima.

Proces partnerstva uključuje razvijanje dijaloga i razumijevanja među svim uključenim državama, od kojih su mnoge, kao članovi suprotstavljenih saveza, bivši neprijatelji ili su imale dugotrajne regionalne, teritorijalne, političke, etničke i vjerske sporove. Zajedničke aktivnosti sa ciljem iznalaženja zajedničkih rješenja za zajedničke sigurnosne izazove dovele su do važnih dostignuća u svladavanju negdašnjih predrasuda i uspostavljanju jasne vizije zajedničke dobrobiti koja proizlazi iz saradnje.

Od pokretanja procesa partnerstva učinjen je značajan napredak, mada je bilo prepreka i poteškoća koje se možda nisu mogle izbjeći, uzme li se u obzir složen proces političke, ekonomske i društvene promjene što se dogodilo u Srednjoj i Istočnoj Europi i bivšem Sovjetskom Savezu. Programi Vijeća Euroatlantskog partnerstva i Partnerstva za mir polako su razvili vlastitu dinamiku, prateći uzastopne korake koje su NATO i države partneri preduzimali u cilju veće saradnje na području sigurnosti, na temelju sklopljenih partnerskih sporazuma. Uz dugogodišnju transformaciju NATO-a, kako bi se prilagodio novim izazovima razvoja jednog sigurnosnog okruženja, razvijalo se i Partnerstvo. Da bi se sačuvala njegova dinamičnost i značaj za Savez, trebalo je prilagoditi aktivnosti i mehanizme Partnerstva da bi se uklopili u nove prioritete NATO-a (*vidjeti poglavlje o "Ključnim mehanizmima"*).

Partnerstvo je trebalo i produbiti i proširiti kako bi odgovaralo težnjama različitih država partnera te im ostalo privlačno rješenje. Dva ciklusa proširenja NATO-a su promijenila ravnotežu između Saveznika i Partnera (*pogledajte okvir*). Od marta 2004. godine bilo je više Saveznika no partnera, a preostali partneri čine jednu veoma raznoliku grupu. Tu su balkanske države, koje još rješavaju naslijeđe svoje prošlosti, strateški važne, ali

nerazvijene države Kavkaza i Srednje Azije te države Zapadne Europe koje nisu u Savezu. Dok su neke još u procesu razvoja vlastitih odbrambenih struktura i kapaciteta, druge mogu značajno doprinijeti operacijama NATO-a te drugim državama partnerima ponuditi savjet, obuku i pomoć u različitim područjima.

Danas, 20 partnera koristi Vijeće Euroatlantskog partnerstva za redovne konsultacije sa 26 saveznika i za razvoj saradnje u pitanjima koja obuhvataju brojne različite aspekte odbrane i sigurnosti. Njihove vojne snage često zajedno vježbaju i sarađuju; njihovi vojnici služe jedan uz drugog u NATO-ovim operacijama očuvanja mira; dok Saveznici i Partneri zajedno rade na zajedničkoj dobrobiti u borbi protiv prijetnje terorizma. Niko nije mogao, u doba Hladnog rata, predvidjeti ovako dramatičan razvoj u euroatlantskom strateškom okruženju.

Prvobitni cilj NATO-ove politike partnerstva bio je rušenje barijera i jačanje sigurnosti, putem dijaloga i saradnje. Danas su ciljevi mnogo ambiciozniji, jer države partneri djeluju zajedno sa NATO-om na rješavanju sigurnosnih izazova 21 stoljeća, uključujući terorizam, preveliku proizvodnju oružja za masovno uništenje i tzv. "problematične države".

SAVEZNICI I PARTNERI

Partnerstvu se tokom godina pridružilo 30 država – Albanija, Armenija, Austrija, Azerbejdžan, Bjelorusija, Bugarska, Hrvatska, Republika Češka, Estonija, Finska, Gruzija, Mađarska, Irska, Kazahstan, Republika Kirgistan, Latvija, Litvanija, Moldavija, Poljska, Rumunija, Rusija, Slovačka, Slovenija, Švedska, Švicarska, bivša Jugoslavenska Republika Makedonija*, Tadžikistan, Turkmenistan, Ukrajina i Uzbekistan.

Od 1997. godine, potpisivanjem Osnivačkog akta NATO-Rusija o međusobnim odnosima, saradnji i sigurnosti i Povelje NATO-Ukrajina, razvili su se posebni odnosi sa Rusijom i Ukrajinom. Odnosi sa Rusijom su se intenzivirali stvaranjem Vijeća NATO-Rusija 2002. godine, u kojem se Saveznici i Rusija susreću na ravnopravnoj osnovi. U novembru 2002. godine, usvajanjem Akcionog plana NATO-Ukrajina koji podržava reformske napore Ukrajine na putu za punu integraciju u euroatlantske sigurnosne strukture, preduzeti su koraci za produbljenje i proširenje odnosa NATO-Ukrajina.

Deset država partnera su postali Saveznici. Republika Češka, Mađarska i Poljska pridružile su se Savezu 1999. godine, a slijedile su ih, 2004. godine Bugarska, Estonija, Latvija, Litvanija, Rumunija, Slovačka i Slovenija. Albanija, Hrvatska i bivša Jugoslavenska Republika Makedonija* su tri države kandidati koje se pripremaju za buduće članstvo.

Bosna i Hercegovina i Srbija i Crna Gora takođe se nadaju pridruživanju Partnerstvu za mir i Vijeću Euroatlantskog partnerstva. NATO podržava njihove težnje, ali je postavio zahtjeve koji se prvo moraju ispuniti. Oni uključuju punu saradnju sa Međunarodnim kaznenim tribunalom za bivšu Jugoslaviju, pogotovo pritvor Radovana Karadžića i Ratka Mladića, najzloglasnijih osumnjičenika za ratne zločine. U međuvremenu, NATO već podržava reformu odbrane u Bosni i Hercegovini. Ograničena sigurnosna saradnja postoji i sa Srbijom i Crnom Gorom, a uključuje učestvovanje vojnih oficira i civila u NATO-ovim orijentacijskim tečajevima čiji je cilj upoznavanje sa Savezom, pitanja rješavanja kriza, operacije podrške miru i civilno-vojna saradnja.

Ključni mehanizmi

NATO se redovno savjetuje sa svojim partnerima kroz Vijeće Euroatlantskog partnerstva, koje omogućava opći politički okvir za odnose sa partnerima. Svaki partner može izgraditi i individualan odnos sa Savezom kroz Partnerstvo za mir, program praktičnih aktivnosti unutar kojeg partneri mogu izabrati vlastite prioritete saradnje. Ta dva ključna mehanizma Partnerstva postala su i ključni dijelovi Euroatlantske sigurnosne arhitekture.

Na uzastopnim Samitima u Madridu (1997.), Washingtonu (1999.), Pragu (2002.) i Istanbulu (2004.) preduzeti su koraci za daljnje produbljenje saradnje između Saveznika i Partnera. Ove inicijative se temelje na zajedničkim vrijednostima i principima koji čine osnove saradnje te pokazuju stalnu predanost ostvarenju osnovnog cilja Partnerstva: jačanje i širenje mira i stabilnosti u euroatlantskoj zoni i šire.

KLJUČNI DATUMI PARTNERSTVA

- 1991.** Prvi sastanak Sjevernoatlantskog vijeća za saradnju
- 1994.** Pokretanje Partnerstva za mir, osnivaju se misije partnera pri NATO-u i Čelija za koordinaciju partnerstva u Vrhovnom zapovjedništvu savezničkih snaga za Europu (SHAPE)
- 1995.** Pri Vrhovnom zapovjedništvu savezničkih snaga za Europu (SHAPE) osniva se Međunarodni koordinacioni centar
- 1996.** Države partneri učestvuju u snagama pod vodstvom NATO-a stvorenim radi implementiranja mirovnog sporazuma u Bosni
- 1997.** Prvi sastanak Vijeća Euroatlantskog partnerstva u Sintri, Portugal; Na narednim samitima NATO-a i Vijeća Euroatlantskog partnerstva u Madridu, Španjolska, povećava se operativna uloga Partnerstva za mir
- 1998.** Osnivanje Euroatlantskog centra za koordinaciju djelovanja u katastrofama i Jedinice za djelovanje u katastrofama
- 1999.** Tri partnera – Republika Češka, Mađarska i Poljska – pridružuju se NATO-u; Strateški koncept Saveza uključuje dijalog i saradnju kao dijelove osnovnih sigurnosnih zadataka;

Na Samitu u Washingtonu dogovoreno je daljnje poboljšanje Partnerstva za mir i jačanje njegove operativne uloge; Države partneri šalju trupe kao dio Snaga na Kosovu (KFOR) pod vodstvom NATO-a

- 2001.** 12. septembra se sastaje Vijeće Euroatlantskog partnerstva i osuđuje terorističke napade na SAD te se obavezuje na borbu protiv pošasti terorizma
- 2002.** Sveobuhvatna revizija na Samitu u Pragu vodi jačanju Vijeća Euroatlantskog partnerstva i Partnerstva za mir; Pokreće se Akcioni plan partnerstva protiv terorizma
- 2003.** Države partneri šalju svoje trupe u Afganistan u sklopu Međunarodnih snaga za sigurnosnu pomoć pod vodstvom NATO-a
- 2004.** NATO-u se pridružuje sedam partnera – Bugarska, Estonija, Latvija, Litvanija, Rumunija, Slovačka i Slovenija; Na Samitu u Istanbulu preduzimaju se daljnji koraci ka jačanju Partnerstva; Pokreće se Akcioni plan partnerstva na institucionalnom jačanju odbrane

Vijeće Euroatlantskog partnerstva

Vijeće Euroatlantskog partnerstva okuplja partnere i članove NATO-a, trenutno ukupno 46 država, u jednom multilateralnom forumu radi redovnog dijaloga i konsultacija o političkim i sigurnosnim pitanjima. Vijeće služi i kao politički okvir za pojedinačne bilateralne odnose što su se razvili između NATO-a i država koje učestvuju u Partnerstvu za mir.

Odluka iz 1997. godine, o osnivanju Vijeća Euroatlantskog partnerstva, odražavala je želju da se prodube postignuća Sjevernoatlantskog vijeća za saradnju kako bi se okupio forum radi boljeg i operativnijeg partnerstva. Novi forum odgovara sofisticiranijim odnosima što su se razvijali sa partnerima u okviru programa Partnerstva za mir i u kontekstu operacije očuvanja mira u Bosni i Hercegovini, gdje su trupe iz 14 država partnera bile poslone 1996. godine da služe u savezničkoj misiji. Time su dopunjeni koraci koji su paralelno preduzimani kako bi se povećanjem uključenosti država partnera u donošenje odluka i planiranje u čitavom spektru aktivnosti Partnerstva poboljšala uloga Partnerstva za mir. Osnivanje Vijeća Euroatlantskog partnerstva stvorilo je i okvir Partnerstva, koji je prvobitno razvijen kako bi se uključile bivše države Varšavskog pakta te nesvrstane zemlje Zapadne Europe.

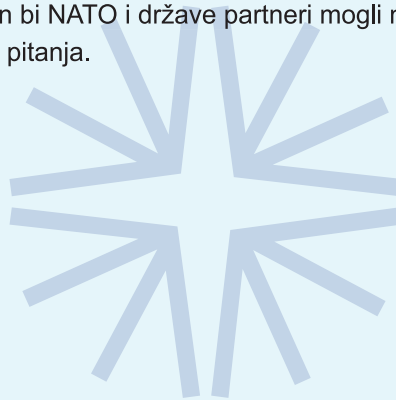
Uz kratkoročne konsultacije u Vijeću Euroatlantskog partnerstva o trenutnim političkim i sigurnosnim pitanjima, odvijaju se dugoročne konsultacije i saradnja na mnogim područjima. One obuhvaćaju, mada nisu ograničene na, rješavanje kriza i operacije podrške miru, regionalna pitanja, kontrolu naoružanja i pitanja vezana uz preveliku proizvodnju oružja za masovno uništenje, međunarodni terorizam, odbrambena pitanja, poput planiranja, donošenja budžeta, pravila i strategije, planiranje hitnih civilnih operacija i pripravnost na katastrofe, saradnju u naoružanju, nuklearnu sigurnost, civilno-vojnu koordinaciju upravljanja zračnim prometom te naučnu saradnju.

> Sastancima Vijeća Euroatlantskog partnerstva predsjedava Generalni sekretar NATO-a.

Vijeće Euroatlantskog partnerstva ima na raspolaganju niz mogućnosti, ovisno o temama rasprave, koje pružaju mogućnost organizacije sastanaka svih Saveznika i Partnera, ili u manjim otvorenim radnim grupama. Ova fleksibilnost je ključ uspjeha Vijeća.

Većina država partnera otvorila je diplomatske misije u sjedištu NATO-a u Briselu, što olakšava redovnu komunikaciju i omogućava konsultacije, kad god je to potrebno. Sastanci Vijeća Euroatlantskog partnerstva održavaju se mjesečno na nivou ambasadora, godišnje na nivou ministara vanjskih poslova i odbrane te vojnih zapovjednika, kao i povremeno, na nivou samita. Od 2005. godine, novi sigurnosni forum EAPC-a na visokom nivou sastajat će se jednom godišnje kako bi raspravio važna sigurnosna pitanja i procijenio na koji način bi NATO i države partneri mogli najbolje riješiti ta pitanja.

Partnerstvo za mir

Budući da se zasniva na praktičnoj saradnji i usvajanju demokratskih principa koji predstavljaju i temelj samog Saveza, svrha Partnerstva za mir je da poveća stabilnost, smanji prijetnje miru i izgradi jake sigurnosne odnose između pojedinih država partnera i NATO-a, kao i među državama partnerima.

Suština programa Partnerstva za mir je partnerstvo formirano između pojedine države partnera i NATO-a, skrojeno prema individualnim potrebama i zajednički implementirano na onom nivou i onom brzinom koju svaka vlada sama odredi. Kroz Partnerstvo za mir razvijen je opsežan instrumentarij koji podržava implementaciju ciljeva Partnerstva za mir i služi provođenju ideja u djela. Razrađeni instrumenti i inicijative, opisani u daljnjem tekstu, pružaju okvir za bilateralne i multilateralne akcije, što partnerima nudi učinkovite i transparentne programe koji podržavaju njihovu uključenost u rad NATO-a.

Formalni temelj Partnerstva za mir je Okvirni dokument koji pred svaku državu partnera postavlja određene obaveze. Svaki partner mora prihvatiti niz dalekosežnih političkih obaveza u cilju očuvanja demokratskih društava, održavanja principa međunarodnog prava, ispunjavanja obaveza što proizlaze iz Povelje Ujedinjenih nacija, Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, Završnog akta iz Helsinkija i međunarodnih sporazuma o razoružanju i kontroli naoružanja, radi suzdržavanja od prijetnje ili upotrebe sile protiv drugih država, poštivanja postojećih granica i mirnog rješavanja sporova. Prihvaćaju se i specifične obaveze sa ciljem promoviranja transparentnosti u planiranju nacionalne odbrane i utvrđivanju budžeta kako bi se uspostavila demokratska kontrola nad vojnim snagama i u saradnji sa NATO-om razvili kapaciteti za zajedničke akcije očuvanja mira i humanitarne operacije. Okvirni dokument sadrži i obavezu Saveznika da se konsultiraju sa bilo kojom državom partnerom koja prepoznaje direktnu prijetnju svom teritorijalnom integritetu, političkoj nezavisnosti ili sigurnosti – mehanizam koji su, naprimjer, Albanija i bivša Jugoslavenska Republika Makedonija* koristile tokom krize na Kosovu.

Države partneri biraju individualne aktivnosti koje se zasnivaju na njihovim ambicijama i mogućnostima. One se izlažu Saveznicima u Dokumentu za prezentaciju. Zatim se u saradnji NATO-a i svake države partnera zajednički razvija i dogovara Individualni program partnerstva. Ti dvogodišnji programi se stvaraju iz velikog dijapazona aktivnosti prema specifičnim interesima i potrebama svake države. Saradnja je posebno usmjerena na poslove vezane uz odbranu, reformu odbrane i upravljanje posljedicama reforme odbrane, ali dotiče praktički svako polje aktivnosti NATO-a, uključujući politiku i planiranje odbrane, civilno-vojne odnose, obrazovanje i obuku, zračnu odbranu, komunikacijske i informatičke sisteme, rješavanje kriza i planiranje hitnih civilnih operacija.

> U maju 2000. godine Hrvatska potpisuje Okvirni dokument Partnerstva za mir.

Na Samitu u Washingtonu, u aprilu 1999. godine, pokrenute su značajne inicijative sa ciljem povećanja operativnog fokusa Partnerstva za mir i uključivanja država partnera u planiranje i donošenje odluka Partnerstva za mir. One uključuju uvod u Koncept operativnih sposobnosti i Vojno-politički okvir. Pokrenut je i program za unapređenje obuke i obrazovanja kako bi se pomoglo u jačanju operativnih mogućnosti država partnera kroz obuku i obrazovanje njihovih vojski.

Koncept operativnih sposobnosti je razvijen da bi se poboljšala sposobnost snaga Saveza i partnera u zajedničkom radu na operacijama Partnerstva za mir pod vodstvom NATO-a. Cilj je pružiti veću fleksibilnost u sastavljanju specifičnih paketa vojnih sila za planiranje i uzdržavanje budućih operacija Partnerstva za mir pod vodstvom NATO-a. Mehanizam je usmjeren na snage i mogućnosti koje su potencijalno dostupne za takve operacije. Poboljšani radni odnosi u doba mira, koji se progresivno razvijaju između partnera i sjedišta i osoblja Saveza te između formacija Saveznika i Partnera, olakšavaju integraciju tih snaga u snage pod vodstvom NATO-a. Na Samitu u Istanbulu dogovoreno je da će se, kao dio implementacije Koncepta operativnih sposobnosti, standardi zajedničkog rada i srodne procjene uskladiti sa odgovarajućim mehanizmima NATO-a.

Vojno-politički okvir postavlja principe, modalitete i ostale smjernice o uključenosti partnera u političke konsultacije i donošenje odluka, operativno planiranje i rasporede komandi. U Istanbulu je naglašena potreba ranijeg uključivanja partnera u proces oblikovanja odluka. Odredbe ovog okvirnog dokumenta se implementiraju u sve operacije sa partnerima pod vodstvom NATO-a, a koriste se i kao opće smjernice za doprinos partnera drugim NATO-ovim aktivnostima, poput vježbi i Fondacija Partnerstva za mir.

Kako bi se države partneri bolje integrirali u svakodnevni rad Partnerstva, Elementi osoblja Partnerstva za mir koje čine službenici iz država partnera, postavljeni su u nekoliko sjedišta NATO-a. Čelija za koordinaciju partnerstva u Operativnom zapovjedništvu NATO-a, smještenom u Monsu, u Belgiji, pomaže u koordiniranju obuke i vježbi Partnerstva za mir. Usto, Međunarodni

koordinacioni centar osigurava objekte za sastanke i proces planiranja za sve države koje nisu u NATO-u, a šalju trupe u operacije očuvanja mira pod vodstvom NATO-a (*pogledajte str. 23*).

Kako bi se osigurala bolja saradnja partnerskih snaga sa NATO-ovom vojskom u operacijama očuvanja mira, Proces planiranja i provjere (PARP) Partnerstva za mir pruža savjete o zahtjevima zajedničkog rada ili sposobnosti. Taj proces značajno doprinosi bliskoj saradnji država partnera u operacijama podrške miru pod vodstvom NATO-a na Balkanu i u Afganistanu. Mehanizam Proces planiranja i provjere (PARP) je napravljen prema NATO-ovom vlastitom sistemu planiranja snaga i prema želji se nudi partnerima. Ciljevi planiranja ili, drugim riječima, Ciljevi partnerstva pregovaraju se sa svakom državom koja učestvuje, a napredak se mjeri detaljnim pregledima. Tokom godina zahtjevi Proces planiranja i provjere (PARP) postali su složeniji i zahtjevniji, a nadovezivali su se na poboljšanja u mogućnostima koja su postavili sami Saveznici. Proces planiranja i provjere (PARP) koriste i partneri kako bi razvili učinkovite, prihvatljive i održive oružane snage i promovirali šire napore reforme odbrane. Ovaj mehanizam je, naprimjer, odigrao glavnu ulogu u složenim reformama odbrane u Ukrajini (*pogledajte str. 25*).

Mnoge inicijative Partnerstva pomažu partnerima da se nose sa posljedicama reforme odbrane, a tu je prije svega politika Fondacija Partnerstva za mir (*pogledajte stranicu 28 u okviru*), koja nudi praktičnu podršku za sigurno uništenje protupješačkih mina i viška oružja, kao i preobuku vojnog osoblja i konverziju vojnih baza.

> Švajcarski helikopter u okviru snaga KFOR-a leti iznad Prištine, Kosovo: Promoviranje saradnje u operacijama očuvanja mira pod vodstvom NATO-a je centar pažnje Partnerstva.

© SWISSINT

Produblјivanje saradnje

Na Samitu u Pragu u novembru 2002. godine preduzeti su daljnji koraci za produblјivanje saradnje između NATO-a i država partnera. Sveobuhvatna revizija djelovanja Vijeća Euroatlantskog partnerstva i Partnerstva za mir rezultirala je preporukom za jačanjem političkog dijaloga sa partnerima i daljnjim povećanjem njihove uključenosti u planiranje, vođenje i nadgledanje aktivnosti u kojima učestvuju.

U Pragu je predstavljen jedan novi mehanizam saradnje - Akcioni plan partnerstva. Prvi mehanizam koji je trebalo razviti bio je Akcioni plan partnerstva protiv terorizma (*pogledajte str. 15*). Druga nova inicijativa je bio Individualni akcioni plan partnerstva (IPAP) koji, umjesto izbora aktivnosti, omogućava Savezu da sam kroji svoju pomoć zainteresiranim državama partnerima koje su tražile bolje strukturiranu podršku za domaće reforme, posebno u sektorima odbrane i sigurnosti, prema njihovim specifičnim potrebama i situaciji (*pogledajte okvir*).

Nastavljajući napredak postignut u Pragu, na Samitu u Istanbulu u junu 2004. godine preduzeti su daljnji koraci ka jačanju Euroatlantskog partnerstva i njegovom daljnjem prilagođavanju

kako bi se bavio ključnim tematskim pitanjima i potrebama i mogućnostima pojedinih partnera. Akcioni plan partnerstva na institucionalnom jačanju odbrane pokrenut je sa ciljem ohrabivanja i podrške partnerima u izgradnji učinkovitih i demokratski odgovornih odbrambenih institucija (*pogledajte str. 24*).

Ranijim uključivanjem država koje šalju snage u proces donošenja odluka i pružanjem više mogućnosti političkih konsultacija, države partneri moći će više doprinostiti operacijama pod vodstvom NATO-a. Usto će se poboljšati Koncept operativnih sposobnosti, a partnerima će se ponuditi mogućnost da budu zastupljeni u Preobražaju savezničkog zapovjedništva, odgovornim za promociju i nadgledanje stalnog preobražaja snaga i kapaciteta Saveza. To će pomoći da se između NATO-a i snaga država partnera promovira bolji zajednički rad u vojnim operacijama a njihova odbrana preobrazi u skladu sa NATO-ovim operativnim ulogama i kapacitetima koji i sami evoluiraju.

Donesena je i odluka da se poseban naglasak stavi na angažiranje država partnera u dvije strateški važne regije, Kavkazu (Armenija, Azerbejdžan i Gruzija) i Srednjoj Aziji (Kazahstan, Republika Kirgistan, Tadžikistan, Turkmenistan i Uzbekistan). NATO je imenovao specijalnog predstavnika za te dvije regije i dva službenika za vezu. Njihova uloga je da pomažu i daju savjete u implementiranju važnih aspekata Individualnog

akcionog plana partnerstva tamo gdje je to primjenjivo, kao i Akcionih planova partnerstva na institucionalnom jačanju odbrane te planova borbe protiv terorizma i saradnje usmjerene na Proces planiranja i provjere (PARP).

Više informacija potražite na:
www.nato.int/issues/eapc/index.html
www.nato.int/issues/pfp/index.html

INDIVIDUALNI AKCIONI PLANOVİ PARTNERSTVA

Individualni akcioni planovi partnerstva (IPAP-i), koji su pokrenuti u novembru 2002. godine na Samitu u Pragu, su otvoreni prema državama koje imaju političku volju i mogućnost da prodube svoje odnose sa NATO-om. Planovi traju po dvije godine, a dizajnirani su tako da spajaju sve različite mehanizme saradnje kroz koje partner komunicira sa Savezom i izoštravaju fokus aktivnosti kako bi pružili bolju podršku vlastitim naporima u domaćoj reformi.

Individualni akcioni plan partnerstva (IPAP) trebao bi jasno postaviti ciljeve i prioritete saradnje pojedinih partnera te se pobrinuti da različiti mehanizmi koji se koriste direktno odgovaraju tim prioritetima. NATO će pružiti precizan savjet o ciljevima reformi specifičan za svaku državu. Intenzivirani politički dijalog o važnim pitanjima može biti integralni dio procesa Individualnog

akcionog plana partnerstva. Individualni akcioni planovi partnerstva (IPAP) će olakšati i koordinaciju bilateralne pomoći koju pružaju pojedini Saveznici i Partneri, kao i koordinaciju napora sa ostalim relevantnim međunarodnim institucijama.

Ovi ciljevi pripadaju kategorijama političkih i sigurnosnih pitanja, informiranja javnosti, nauke i ekologije, planiranja hitnih civilnih operacija, pitanja administracije, zaštitne sigurnosti i resursa.

U novembru 2004. godine Gruzija je postala prva država koja je sa NATO-om zaključila Individualni akcioni plan partnerstva (IPAP). Trenutno se razvijaju Individualni akcioni planovi partnerstva (IPAP-i) sa Azerbejdžanom i Uzbekistanom. Uz njih je za razvoj takvog plana interes pokazala i Armenija.

> Euroatlantsko partnerstvo je još više ojačano u junu 2004. godine na Samitu u Istanbulu.

Dijalog o sigurnosti i saradnja

S razvojem atmosfere sigurnosti, razvija se i Euroatlantsko Partnerstvo koje će se baviti nizom sigurnosnih pitanja od kritične važnosti podjednako za Saveznike i Partnere. Održavaju se redovne razmjene stajališta o razvoju sigurnosnih situacija na Balkanu i u Afganistanu gdje zajedno služe mirotvorne snage Saveznika i Partnera. Preduzimaju se inicijative za promociju i koordinaciju praktične saradnje i razmjene iskustva na ključnim područjima, kao što je borba protiv terorizma i bavljenje pitanjima vezanim za sve veću proizvodnju oružja za masovno uništenje te malog i lakog naoružanja.

Mnogi sigurnosni izazovi se najbolje rješavaju u bliskoj saradnji sa susjednim državama. Vijeće Euroatlantskog partnerstva i program Partnerstva za mir pružaju i okvir u kojem se promovira i podržava saradnja na ključnim pitanjima između država partnera na regionalnom i podregionalnom nivou, pogotovo u Jugoistočnoj Europi, na Kavkazu i u Srednjoj Aziji.

Borba protiv terorizma

Borba protiv terorizma je sada jedan od glavnih prioriteta NATO-a. Napadi na Sjedinjene Američke Države 11. septembra 2001. godine doveli su do prvog pozivanja NATO-a na Članak 5 (klauzula o zajedničkoj odbrani Osnivačkog sporazuma Saveza). Na sastanku sazvanom već idućeg dana, NATO i ambasadori država partnera bezuvjetno su osudili napade i obavezali se da će preduzeti sve napore u borbi protiv pošasti terorizma.

“Zgroženi smo ovim barbarskim djelima i bezuvjetno ih osuđujemo. Takva djela su napad na naše zajedničke vrijednosti. Nećemo dozvoliti da te vrijednosti kompromitiraju oni koji idu putem nasilja. Obavezujemo se da ćemo preduzeti sve napore u borbi protiv pošasti terorizma. Stojimo ujedinjeno u svom uvjerenju da će ideali partnerstva i saradnje pobijediti.”

(Izjava Vijeća Euroatlantskog partnerstva od 12. septembra 2001. godine)

Solidarnost koju su tog dana izrazili članovi Vijeća Euroatlantskog partnerstva – od Sjeverne Amerike preko Europe do Srednje Azije – i saradnja koja je od tada očita u borbi protiv terorizma, pokazuje kako su NATO-ove inicijative partnerstva posijale sjeme istinske euroatlantske sigurnosne kulture.

Zajednička odlučnost u pridruživanju snagama protiv prijetnje terorizma dobila je konkretne oblike pokretanjem Akcionog plana partnerstva protiv terorizma na Samitu u Pragu. Taj Akcioni plan pruža - kroz političke konsultacije i praktične mjere - okvir za saradnju i zajedničko korištenje iskustva na ovom polju. To vodi boljoj razmjeni informacija i saradnji na područjima poput sigurnosti na granicama, obuke i vježbi vezanih za terorizam i razvoja kapaciteta za odbranu protiv terorističkih napada ili za uspješnu borbu sa posljedicama takvog napada (*pogledajte str. 32*). Takođe promovira rad na osiguravanju fizičke zaštite i sigurnog uništenja viška municije i lakog i malokalibarskog oružja, poput ručnih bacača raketa i granata.

Rješavanje sve veće proizvodnje oružja

Oružje za masovno uništenje

Suprotstavljanje sve većoj proizvodnji oružja za masovno uništenje (WMD) je jedan od ključnih sigurnosnih izazova 21. stoljeća. NATO-ov dijalog sa partnerima igra važnu ulogu u postizanju ciljeva Saveza u borbi protiv sve veće proizvodnje oružja. Povjerenje i pouzdanje su obavezni uvjeti za uspjeh napora u svrhu smanjenja prevelike proizvodnje i mogu se postići samo kroz otvorenost i transparentnost.

Kroz konsultacije sa partnerima, Savez pokušava povećati razumijevanje i razmjenu informacija o pitanjima vezanim za preveliku proizvodnju oružja. Te konsultacije, koje se bave i političkim i odbrambenim pitanjima i uključuju i ministarstva vanjskih poslova i odbrane, korisno doprinose izgrađivanju povjerenja. Usto, nekoliko država partnera ima veliko iskustvo u pogledu pripremljenosti za slučajeve koji uključuju oružje za masovno uništenje i zato mogu značajno doprinijeti jačanju zajedničkih napora na tom području.

Nekoliko seminara i radionica bavilo se konkretnim pitanjima. Teme su obuhvatale detaljne diskusije o "Antraksu – naučnoj lekciji", koje su identificirale neke od ključnih tačaka planiranja nepredviđenih situacija, proizašle iz iskustva iz jeseni 2001. godine u SAD-u i drugdje. Još jednu temu predstavljaju i problemi povezani sa ekološkim industrijskim rizicima i ostalim medicinsko-operativnim izazovima.

> Prevelika proizvodnja oružja za masovno uništenje predstavlja ozbiljan sigurnosni izazov 21. stoljeća.

Radionice Vijeća Euroatlantskog partnerstva o potencijalnim rizicima vezanim za biološka i hemijska oružja omogućile su partnerima da razmijene informacije i preuzmu najbolja iskustva. Diskutira se o istraživanju i razvoju novih kapaciteta i opreme namijenjene zaštiti od proizvođača oružja za masovno uništenje (WMD), što olakšava razumijevanje najboljih načina da se poboljša ukupna spremnost.

Stručnjaci za razoružanje iz NATO-a i država partnera su imali priliku diskutirati o političkim aspektima i aspektima razmjene informacija o sve većoj proizvodnji oružja za masovno uništenje. Konsultacije su bile usmjerene na glavne trendove u porastu proizvodnje oružja i uključivale su prezentacije država koje nisu u Vijeću Euroatlantskog partnerstva (poput Kine, Japana, Izraela i Južne Koreje) o regionalnim perspektivama. Partneri su razmijenili informacije o praksi kontrole izvoza i implementaciji nedavnih inicijativa protiv porasta proizvodnje oružja, poput Rezolucije 1540 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija.

Članovi Saveza su takođe izvijestili Partnere o aktivnostima NATO-a u konkretnim područjima hemijske, biološke, radiološke i nuklearne (CBRN) odbrane, posebno u kreiranju i slanju NATO CBRN odbrambenog bataljona.

Akcija protiv mina i lakog oružja

Opasnosti koje nastaju širenjem jeftinog i nekvalitetnog oružja došle su u središte sve veće međunarodne zabrinutosti. Jednostavno za nabavu i korištenje, lako oružje potiče i produžava oružane sukobe. Ciljevi i žrtve povećanog nasilja prečesto su upravo civili. Prema Ujedinjenim nacijama i ostalim izvorima, od četiri miliona ratom uzrokovanih smrti u 1990-im, 90 posto bili su civili, a od toga 80 posto žene i djeca. Procjenjuje se da u svijetu ima preko pola milijarde komada lakog i malokalibarskog oružja – dovoljno za jedan na 12 ljudi. Svakodnevno, to oružje izazove preko 1.000 smrti. Procjena je da diljem svijeta u tlu ima oko 100 miliona protupješačkih mina. U prosjeku svake 22 minute eksplodira jedna nagazna mina, čime se godišnje ubije ili osakati 26.000 ljudi.

Na globalnom, regionalnom i lokalnom nivou pokrenute su multilateralne inicijative koje bi se trebale pozabaviti širenjem lakog oružja i rješavanjem potrebe za humanitarnom akcijom uklanjanja mina. NATO i države partneri pokušavaju upotpuniti te napore pružanjem vojno-političke ekspertize Partnerstva, što bi trebalo riješiti te izazove u euroatlantskoj zoni.

> Širenje lakog i malokalibarskog oružja je u središtu sve veće međunarodne zabrinutosti.

Vijeće Euroatlantskog partnerstva formiralo je Ad hoc radnu grupu za lako i malokalibarsko naoružanje radi osnivanja foruma za razmjenu informacija o najboljem načinu kontroliranja prijenosa takvog oružja, naprimjer, putem nacionalne kontrole izvoza i mehanizama provedbe. Program Partnerstva za mir radi i na promociji obuke za upravljanje rezervama i sigurno skladištenje, odlaganje i uništenje viška rezervi, poput sakupljanja i uništenja oružja tokom mirotnih operacija. Usto, na zahtjev se pojedinim državama pruža pomoć koja odgovara njihovim potrebama.

Pitanje nagaznih mina se rješava u istoj radnoj grupi kao i kroz program Partnerstva za mir. Seminari i radionice su usmjerene na konkretne aspekte problema. Usto, dok Službe Ujedinjenih nacija za uklanjanje mina imaju glavnu odgovornost za humanitarno uklanjanje mina na terenu, snage NATO-a i država partnera odaslane u mirotnu operacije na Balkanu i u Afganistanu redovno pomažu civilnim organizacijama u humanitarnim naporima uklanjanja mina. Na Balkanu je od mina očišćeno 26 miliona kvadratnih metara, a u Afganistanu Međunarodne snage za sigurnosnu pomoć (ISAF) kroz svoje operacije pomažu u čišćenju nagaznih mina na međunarodnom aerodromu u Kabulu i drugdje.

Mehanizam Fondacija Partnerstva za mir (*pogledajte str. 28*) formiran je 2000. godine u svrhu usmjeravanja sredstava od država donatora na podršku uništenju protupješačkih nagaznih mina. Do decembra 2004. godine uništeno je više od dva miliona protupješačkih nagaznih mina, a još se više projekata planira u budućnosti. Cilj politike Fondacije se od tada proširio na uništenje viška municije i lakog oružja te malokalibarskog oružja.

> Mirovne snage NATO-a i Partnera često pružaju podršku u humanitarnim naporima uklanjanja mina.

 DRŽAVE NATO-A

Belgija (1)	Litvanija (14)
Bugarska (2)	Luksemburg (15)
Kanada (3)	Holandija (16)
Republika Češka (4)	Norveška (17)
Danska (5)	Poljska (18)
Estonija (6)	Portugal (19)
Francuska (7)	Rumunija (20)
Njemačka (8)	Slovačka (21)
Grčka (9)	Slovenija (22)
Mađarska (10)	Španjolska (23)
Island (11)	Turska (24)
Italija (12)	Ujedinjeno Kraljevstvo (25)
Latvija (13)	SAD (26)

 DRŽAVE PARTNERI

Albanija (27)	Republika Kirgistan (37)
Armenija (28)	Moldavija (38)
Austrija (29)	Rusija (39)
Azerbejdžan (30)	Švedska (40)
Bjelorusija (31)	Švajcarska (41)
Hrvatska (32)	Tadžikistan (42)
Finska (33)	bivša Jugoslavenska Republika Makedonija* (43)
Gruzija (34)	Turkmenistan (44)
Irska (35)	Ukrajina (45)
Kazahstan (36)	Uzbekistan (46)

* Turska priznaje Republiku Makedoniju pod njenim ustavnim imenom

Operacije podrške miru

> Države partneri značajno doprinose Međunarodnim snagama za sigurnosnu pomoć u Afganistanu.

Države partneri igraju ključnu ulogu u operacijama podrške miru pod vodstvom NATO-a na Balkanu, a sada značajno doprinose i misiji NATO-a u Afganistanu. Učestvovanje država partnera u ovim operacijama povećava sigurnost u euroatlantskoj zoni i šire. Snagama partnera to omogućava da dobiju praktično iskustvo zajedničkog rada sa snagama Saveza tokom pomoći na uspostavljanju stabilnosti u kriznim područjima. Takođe pomaže olakšati članovima Saveza teret velikog broja misija. Usto, uključenost partnera u operacije pod vodstvom NATO-a podvlači širok međunarodni konsenzus sa ciljem pomoći u rješavanju kriza i sprečavanju širenja nestabilnosti.

Vojnici iz velikog broja država partnera navikli su raditi zajedno sa kolegama iz NATO-a i učiti kako Savez funkcioniše u kompleksnim i teškim okolnostima. Taj faktor je više od bilo kog drugog bio presudan u poboljšanju odnosa i izgrađivanju povjerenja među vojnim snagama koje su do kraja Hladnog rata formirale sukobljene saveze konfrontirajući se jedni s drugima preko podijeljenog kontinenta. Danas NATO i države partneri zajedno rade na terenu i suočavaju se sa izazovima 21 stoljeća.

Misija u Afganistanu

NATO vodi Međunarodne snage za sigurnosnu pomoć (ISAF) u Afganistanu od augusta 2003. godine. Misija tih snaga pod mandatom UN-a sastoji se u pomoći afganistanskim vlastima u njihovim naporima da donesu mir i stabilnost u zemlju koja se oporavlja od dvije decenije dugog građanskog rata i sprečavanju da se zemlja ponovo počne koristiti kao baza teroristima.

Početni mandat je ograničavao operacije Međunarodnih snaga za sigurnosnu pomoć (ISAF) na Kabul i susjedna područja, ali je od tada proširen pod novim mandatom UN-a. Prisutnost Međunarodnih snaga za sigurnosnu pomoć (ISAF) se postepeno proširila na sjever zemlje formiranjem Oblasnih timova za obnovu (PRT) - timova civilnog i vojnog osoblja koji u oblastima rade na proširenju vlasti centralne vlade i olakšavanju razvoja i rekonstrukcije. Pripreme za proširenje dublje u područja zapadno od Kabula započele su u jesen 2004. godine. Usto, na osam sedmica su poslani dodatni trupe kao podrška izbornom procesu u predizbornoj kampanji i tokom predsjedničkih izbora koji su održani u oktobru 2004. godine.

U septembru 2004. godine u Međunarodnim snagama za sigurnosnu pomoć (ISAF) učestvovalo je deset država partnera od kojih su neke dale vrijedne specijalne snage poput vojne policije i timova za uklanjanje mina. Usto, države partneri u Srednjoj Aziji bile su važne u osiguravanju logističke podrške Međunarodnim snagama za sigurnosnu pomoć (ISAF), budući da oprema mora proći kroz nekoliko država partnera prije nego stigne u Afganistan. Odnosi koji su se razvili kroz Partnerstvo za mir postavili su temelj na kojem Saveznici mogu bazirati bilateralne sporazume za transport materijala preko država i formiranje baza za lociranje snaga i materijala na njihovom teritoriju. Naprimjer, Njemačka i Uzbekistan zaključili su formalni sporazum o korištenju vojnog aerodroma u Termezu, blizu granice sa Afganistanom, kako bi pomogli osigurati zračni most do Kabula i sjevernih dijelova Afganistana; sporazum između Holandije i Republike Kirgistan omogućava holandskom borbenom avionu F-16 da slijeće i uzlijeće sa aerodroma u Biškeku; a Francuska ima sličan sporazum sa Tadžikistanom koji joj dopušta da vodi logističko sjedište u Dušanbeu. Uzimajući u obzir raznolik etnički sastav Afganistana, nekoliko Srednjeazijskih partnera takođe je utjecalo na važne lokalne faktore koje mogu da koriste za podršku ciljevima Međunarodnih snaga za sigurnosnu pomoć (ISAF).

Vrsta pomoći koju partneri pružaju Međunarodnim snagama za sigurnosnu pomoć (ISAF), operaciji koja je daleko od tradicionalnog opsega NATO-a, jedan je od razloga zašto je Partnerstvo tako važno Savezu.

Operacije na Balkanu

Od početnog osnivanja prve mirotnorne akcije Saveza u Bosni i Hercegovini, države partneri su sastavni dio operacija podrške miru pod vodstvom NATO-a na Balkanu. Tokom godina, čak 10 posto trupa koje su učestvovala u operaciji podrške miru pod vodstvom NATO-a u Bosni i Hercegovini i 18 posto trupa za održavanje mira koje su sačinjavale Snage na Kosovu (KFOR) činile su države partneri i ostale države koje nisu u NATO-u.

Bosna i Hercegovina

Nakon potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma 14. decembra 1995. godine, dio Snaga za implementaciju mira (IFOR) koje su poslana u Bosnu i Hercegovinu sačinjavale su trupe iz 14 država partnera. Uz mandat Ujedinjenih nacija za implementaciju vojnih aspekata mirovnog sporazuma, misija Snaga za implementaciju mira (IFOR) bila je osiguravanje prekida neprijateljstava, razdvajanje oružanih snaga tek stvorenih entiteta ratom razorene zemlje (Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske) i posredovanje među teritorijima dvaju entiteta.

U decembru 1996 IFOR su zamijenile manje Stabilizacijske snage (SFOR). Uz sprečavanje nastavka sukoba i promoviranje klime u kojoj mirovni proces može napredovati, misija Stabilizacijskih snaga (SFOR) proširila se kako bi uključila podršku civilnim agencijama uključenim u napore međunarodne zajednice da u zemlji

> Pripadnik švedskih mirovnih snaga SFOR-a sa psom traži mine.

izgrade trajan mir. Trupe za očuvanje mira pomagale su izbjeglicama i prognanima da se vrate u svoje domove i doprinijela je reformiranju bosanskih vojnih snaga. Kako se sigurnosna situacija postepeno poboljšavala, broj mirotvoraca u državi se progresivno smanjio sa 60.000 trupa koje su poslana na početku na oko sedam hiljada 2004. godine.

Operacija pod vodstvom NATO-a u Bosni i Hercegovini završila je u decembru 2004. godine kada je odgovornost za održavanje sigurnosti prenesena na misiju kojom upravlja Europska Unija. Uspješno okončanje misije SFOR-a je svjedočanstvo mudrosti široke, dugoročne perspektive održanja mira i obnove. To je i opravdanje strpljivosti i upornosti koje su Saveznici i države partneri pokazali u čitavoj regiji Balkana tokom prethodne decenije i koje nastavljaju pokazivati kada je u pitanju Kosovo.

Prekid mandata SFOR-a nije značio kraj NATO-ovog angažmana u Bosni i Hercegovini. NATO je u toj državi zadržao vlastito vojno sjedište koje je usmjereno na pomoć bosanskoj vlasti u reformi odbrane i pripremi države za članstvo u Partnerstvu za mir. Radi i na borbi protiv terorizma, hapšenju osumnjičenika za ratne zločine i sakupljanju informacija.

Kosovo

Snage za očuvanje mira pod vodstvom NATO-a poslana su u srpsku oblast Kosovo, nakon što su 78-dnevni zračni napadi Saveznika na ciljeve u Saveznoj Republici Jugoslaviji prisilili Miloševićev režim da pristane na zahtjeve međunarodne zajednice i povuče srpske snage sa Kosova kako bi se okončala nasilna represija nad kosovskim Albancima te omogućio povratak izbjeglica.

Zaključak Vojno-tehničkog sporazuma između NATO-a i jugoslavenskih zapovjednika bio je temelj za dopuštenje za slanje Snaga na Kosovu (KFOR) u oblast pod mandatom UN-a u junu 1999. godine. Njihova misija je bila spriječiti obnovljeno neprijateljstvo, uspostaviti sigurnu atmosferu i podržati međunarodne humanitarne napore i rad Privremene administrativne misije Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK).

U punoj snazi početne trupe KFOR-a brojale su oko 43.000 ljudi. Progresivna smanjivanja trupa više su nego prepolovila taj broj. U oktobru 2004. godine, snage od 18.000 ljudi sačinjene su od trupa većine članica NATO-a, devet država partnera i dvije države koje nisu u NATO-u, Argentine i Maroka.

Bliskom saradnjom sa Privremenom administrativnom misijom Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK), KFOR pomaže u izgradnji sigurnog okruženja na Kosovu u kojem se uz međunarodnu pomoć može poticati rast demokracije. U toku je civilna obnova, a u oblast je vraćen dio sigurnosti i normalnog života. Međutim, na Kosovu ostaju značajni izazovi i postoji stalna potreba za snažnom vojnom prisutnošću, što je pokazalo izbijanje međuetničkog nasilja u martu 2004. godine.

Zajednički rad

Jedan od ključnih ciljeva Partnerstva za mir je razvijanje snaga država partnera tako da one mogu raditi zajedno sa snagama NATO-a na mirovnim aktivnostima (*takođe pogledajte str. 10-11*). Bilateralni programi i vojne vježbe pomažu državama partnerima da razviju sposobnost učestvovanja u mirovnim aktivnostima uz NATO snage. Od ključne je važnosti naučiti govoriti isti jezik - engleski - i razviti mogućnost zajedničkog rada. Njihove vojne snage se sve više prilagođavaju operativnim normama Saveza kako bi pomogle u osiguravanju učinkovitosti na terenu i prihvaćaju procedure i sisteme kompatibilne sa onima koje koristi NATO. U tom smislu koncept operativnih sposobnosti igra glavnu ulogu. Čelija za koordinaciju partnerstva, formirana 1994. godine pri Vrhovnom zapovjedništvu savezničkih snaga za Evropu (SHAPE), podržava strateške komande NATO-a u koordinaciji obuke i vježbi Partnerstva za mir.

Učestvovanje partnera i ostalih država koje nisu članice NATO-a u operacijama podrške miru pod vodstvom NATO-a vodi Vojno-politički okvir. To omogućava Međunarodni koordinacioni centar koji je osnovan pri Vrhovnom zapovjedništvu savezničkih snaga za Europu (SHAPE) u oktobru 1995. godine kako bi osigurao informiranje i planiranje za sve države koje nisu u NATO-u, a koje šalju svoje trupe u mirovne operacije. Kada se predloženi doprinosi takvim operacijama procijene, pojedinačno učestvovanje različitih država podložno je finansijskom i tehničkom sporazumu koji se dogovara između svake države koja šalje svoje trupe i NATO-a. Svaka država partner preuzima odgovornost za slanje svojih kontingenata i za osiguranje potpore koja je potrebna da oni učinkovito funkcioniraju. U nekim slučajevima podršku na bilateralnoj bazi omogućuju države članice NATO-a.

Iako većina država koje nisu članice NATO-a, a koje šalju trupe u mirovne operacije pod vodstvom NATO-a, pripadaju programu Partnerstva za mir i dolaze iz Europe, nekoliko država koje šalju svoje trupe dolaze sa drugih

kontinenata, a neke i nemaju formalnih odnosa sa Savezom. Argentina je iz Južne Amerike poslala svoje snage u SFOR i KFOR, a Čile je također učestvovao u radu SFOR-a. Među državama koje su učestvovala u NATO-ovom Mediteranskom dijalogu, Jordan i Maroko su doprinijeli SFOR-u i KFOR-u, a egipatski mirotvorci su služili u snagama pod vodstvom NATO-a u Bosni i Hercegovini. Još jedna arapska država, Ujedinjeni Arapski Emirati, također je doprinijela velikim kontingentom KFOR-u. Iz Južnoistočne Azije, Malezija je doprinijela IFOR-u i SFOR-u. Uz to, kao dio programa razmjene sa Ujedinjenim Kraljevstvom, australske i novozelandske vojnike su njihove države poslale da služe kao mirovne snage na Balkanu. Mali tim sa Novog Zelanda također služi kao dio Međunarodnih snaga za sigurnosnu pomoć (ISAF).

Ruske mirovne snage

Već više od sedam godina, do njihovog povlačenja iz SFOR-a i KFOR-a u ljeto 2003. godine, Rusija je, kao država koja nije članica NATO-a, mirovnim snagama na Balkanu slala najveće kontingente u kojima su ruski vojnici radili rame uz rame sa saveznicima i ostalim vojnicima iz država partnera te davali podršku naporima međunarodne zajednice ka izgradnji trajne sigurnosti i stabilnosti u regiji.

Ruske mirovne snage su prvi put poslana u Bosnu i Hercegovinu u januaru 1996. godine, gdje su bile dio multinacionalne brigade u sjevernom sektoru i vodile dnevne patrole i sigurnosne provjere te pomagale u obnovi i humanitarnim zadacima. Odigravši vitalnu diplomatsku ulogu u okončanju sukoba na Kosovu, unatoč razlikama u mišljenju o zračnim napadima NATO-a iz 1999. godine, ruske trupe su poslana na Kosovo u junu 1999. godine, gdje su radile kao dio multinacionalnih brigada na istoku, sjeveru i jugu oblasti te pomagale u upravljanju aerodroma u Prištini i osiguravale medicinske objekte i usluge.

Reforma odbrane

Sa završetkom Hladnog rata nestala je prijetnja sukoba između Istoka i Zapada. Više nisu bile potrebne velike vojne snage i ogromne rezerve oružja i municije. Mnogi su se radovali dividendi mira koja je stvorena iz smanjenih odbrambenih troškova. Međutim, izvršenje reformi odbrane nije ni jeftino ni jednostavno. Štoviše, NATO i države partneri uskoro su se našli pred novim sigurnosnim izazovima i trebali su prilagoditi svoje oružane snage promijenjenom sigurnosnom okruženju koje bi neizbježno moglo imati ekonomske posljedice.

Države članice NATO-a postepeno su smanjivale broj vojnog osoblja, opreme i baza te transformirale svoje snage tako da mogu bolje ispunjavati današnje odbrambene potrebe. Mnogo država partnera tek započinje ovaj dug i težak proces, često sa malim resursima i ograničenim znanjem. Suočavaju se sa zastrašujućim zadatkom restrukturiranja i preobuke vojnih snaga koje su bile dio veoma militariziranog okruženja i više se ne mogu održavati ili više ne pripadaju kontekstu demokratskih promjena. U transformaciji njihovih oružanih snaga ključni prioritet je i razvoj kapaciteta koji će im omogućiti da daju efikasne doprinose u rješavanju kriza i operacijama očuvanja mira u euroatlantskoj zoni. Još jedan važan aspekt reforme odbrane je osiguravanje pravilnog upravljanja njenim posljedicama.

Jedan od najvažnijih doprinosa Partnerstva za mir bio je Proces planiranja i provjere Partnerstva za mir (PARP, *pogledajte str. 11*) sa svojim postavljanjem ciljeva i mehanizama revizije koje upotpunjuju programi razvijeni bilateralno između NATO-a i pojedinih država partnera, što omogućuje NATO državama i zapadnoeuropskim partnerima da zajednički koriste stručnost i pružaju pomoć u rješavanju opsežnih konceptualnih i praktičnih problema reforme odbrane.

Promocija opsežne reforme odbrane

Osnivanje učinkovitih institucija

Učinkovite i djelotvorne državne odbrambene institucije pod civilnom i demokratskom kontrolom su temelj stabilnosti u euroatlantskoj zoni i bitne su za međunarodnu sigurnosnu saradnju. Prepoznavši to, novi Akcioni plan partnerstva na institucionalnom jačanju odbrane kojeg su prihvatili predsjednici država članica Vijeća Euroatlantskog partnerstva pokrenut je na Samitu u Istanbulu u junu 2004. godine.

Ovaj novi mehanizam ima za cilj jačanje napora država partnera da započnu i provedu reformu i restrukturiranje odbrambenih institucija kako bi ispunile domaće potrebe kao i međunarodne obaveze. Definiira zajedničke ciljeve za rad Partnerstva u ovom području, potiče razmjenu relevantnog iskustva i pomaže u sastavljanju i usmjeravanju bilateralnih programa odbrane i sigurnosti.

Ciljevi Akcionog plana uključuju: učinkovite i transparentne dogovore sa ciljem demokratske kontrole nad odbrambenim aktivnostima, učestvovanje civila u razvoju odbrambene i sigurnosne politike, učinkovit i transparentan zakonodavni i sudski nadzor nad odbrambenim sektorom, bolju procjenu sigurnosnih rizika i zahtjeva nacionalne odbrane uz razvijanje i održavanje dostupnih kapaciteta i kapaciteta koji se angažiraju na zajedničkim operacijama, optimiziranje upravljanja ministarstvima odbrane i ostalim agencijama koje imaju pridružene strukture snaga, usklađenost sa međunarodnim normama i praksom u odbrambenom sektoru, uključujući i kontrolu izvoza, učinkovite i transparentne procedure raspodjele finansija, planiranja i resursa u odbrambenom području, učinkovito upravljanje odbrambenim sredstvima, kao i društveno-ekonomskim posljedicama odbrambenog restrukturiranja, učinkovite i transparentne strukture osoblja i prakse u odbrambenim snagama i učinkovitu međunarodnu saradnju i dobrosusjedske odnose po pitanjima odbrane i sigurnosti.

Implementacija Akcionog plana maksimalno će iskoristiti postojeće instrumente i mehanizme Vijeća Euroatlantskog partnerstva i Partnerstva za mir. Proces planiranja i provjere (PARP) služiti će kao ključni instrument implementacije ciljeva Akcionog plana i prilagodit će se kako bi ispunio tu ulogu. Učinkovita implementacija iziskuje razvijanje razumijevanja standarda i koncepata vezanih za odbranu, upravljanje odbranom i njezinu reformu. Postizanje te "konceptualne" sposobnosti zajedničkog rada zahtijeva veliko ulaganje u obrazovanje i povećane napore da se među Saveznicima i Partnerima podijeli relevantno znanje i iskustvo.

Analiza slučaja: Ukrajina

Program saradnje koju je NATO razvio sa Ukrajinom na području reforme odbrane je opsežniji nego sa bilo kojom drugom državom partnerom. On demonstrira širok raspon aktivnosti saradnje koje su u ovom području dostupne državama partnerima.

Kada je Ukrajina proglasila nezavisnost 1991. godine, naslijedila je dijelove vojne strukture i oružanih snaga bivšeg Sovjetskog Saveza. Ukrajina je zatražila podršku NATO-a da joj pomogne transformirati svoje naslijeđe iz Hladnog rata u manju, moderniju i učinkovitiju snagu koja se može nositi sa novim sigurnosnim potrebama države, kao i podupirati izabranu ulogu Ukrajine kao aktivnog saradnika u europskoj stabilnosti i sigurnosti. Prioriteti za NATO u ovim naporima jesu ojačanje

demokratske i civilne kontrole nad ukrajinskim oružanim snagama i poboljšanje njihove međusobne saradnje sa snagama NATO-a.

Nakon priključenja Partnerstvu za mir 1994. godine brojniji kontakti i saradnja sa NATO-om omogućila je Ukrajini da dobro iskoristi savjete i praktičnu pomoć. Saradnja se intenzivirala potpisivanjem Povelje o zasebnom partnerstvu između NATO-a i Ukrajine 1997. godine. Godinu dana kasnije formirana je Zajednička radna grupa za reformu odbrane kako bi olakšala konsultacije i praktičnu saradnju na pitanjima reforme odbrambenog i sigurnosnog sektora. U aprilu 1999. godine u Kijevu je osnovan Ured NATO-a za vezu koji treba da podrži te napore za reformu odbrane.

Učešće u Partnerstvu za mir pomaže Ukrajini u njenim naporima u reformi odbrane i poboljšanju međusobnog rada. Mehanizam Procesa planiranja i provjere (PARP) je posebno važan jer je pomogao u identifikaciji ključnih potreba planiranja odbrane. Presudni element bila je tehnička pomoć i savjeti koji su pruženi kako bi se provela revizija odbrane, što je Ukrajini pomoglo da sastavi plan za njenu reformu. Takva revizija odbrane je kompleksan, objektivni analitički proces koji pokušava identificirati zahtjeve za odbranu države na osnovi njene politike nacionalne sigurnosti; balansirati te zahtjeve prema dostupnim resursima i sastaviti prijedloge kako bi se za novac poreznih obveznika pružilo najbolje od snaga i kapaciteta. Rezultat revizije

> U februaru 2004. godine predsjedavajući Vojnog komiteta NATO-a (u sredini) posjećuje Kijev, Ukrajinu, kako bi proveo reviziju napretka saradnje između vojnih snaga i reforme odbrane.

pruža konceptualni okvir za daljnju reformu koja će, po definiciji, zahtijevati kontinuirane napore kroz duži vremenski period.

Ostali ključni aspekti saradnje uključuju pomoć Ukrajini da razvije novi sigurnosni koncept i vojnu doktrinu, učinkovitije i transparentnije izračunavanje budžeta i planiranje odbrane te snažnije civilno-vojne odnose, uključujući i povećanu ulogu civila u ukrajinskim odbrambenim strukturama. Napore Ukrajine u restrukturiranju i transformaciji takođe podržava i pružanje strukturiranih savjeta o smanjenju vojske i konverziji i profesionalizaciji oružanih snaga te o uspostavljanju snaga za brzo djelovanje. Aktivnosti nisu ograničene na oružane snage ili ministarstvo odbrane, nego pokrivaju i podršku ukrajinskim graničnim snagama i trupama vezanim uz ministarstvo unutrašnjih poslova.

Obuka i obrazovanje su ključni elementi procesa transformacije odbrane. Stariji ukrajinski oficiri redovno učestvuju u tečajevima koji su otvoreni za države partnere na Odbrambenom koledžu NATO-a u Rimu, Italija, te školi NATO-a (Oberammergau, Njemačka). Vojno osoblje je kroz širok raspon aktivnosti i vojnih vježbi iz prve ruke steklo i iskustvo u radu sa snagama iz država članica NATO-a i ostalih partnera.

Kako bi pomogao Ukrajini u svladavanju posljedica reforme odbrane, NATO je finansirao i implementirao tečajeve jezika i upravljanja u saradnji sa Ukrajinskim nacionalnim koordinacionim centrom koji je zadužen za društvenu adaptaciju viška vojnika. Usto, pomoć pojedinih Saveznika na projektima demilitarizacije usmjerava se kroz mehanizam Fondacije Partnerstva za mir (*pogledajte str. 28*).

Upravljanje posljedicama reforme odbrane

U pokretanju reformi odbrane nužno je da se odmah na početku preduzmu odgovarajući koraci za upravljanje njihovim posljedicama i ublažavanje svih negativnih nuspojava. Vojnom osoblju koje izgubi posao treba pomoći da se ponovo uključi u civilni život. Zatvaranje vojnih baza može loše utjecati na lokalne zajednice i privredu, tako da su potrebni planovi za ponovni razvoj mjesta. Rezerve

nepotrebnog i zastarjelog oružja i municije predstavljaju ozbiljne sigurnosne i ekološke rizike i treba ih uništiti na siguran način.

NATO je pokrenuo niz inicijativa za osiguravanje pomoći i znanja državama partnerima na ovim područjima. Mada može pružiti samo ograničena sredstva za projekte i programe, radom i razmjenom informacija sa ostalim međunarodnim institucijama i nevladinim organizacijama, kao i sa individualnim državama koje su voljne pružiti bilateralnu pomoć, pokušava osigurati dodatna sredstva.

Preobuka vojnika

Od završetka Hladnog rata iz oružanih snaga država partnera otpušteno je preko pet miliona službenika. Postoji hitna potreba za pružanjem mogućnosti za preobuku i alternativno zaposlenje. Početkom 2000. godine, NATO je ponudio učestvovanje u pomoći državama partnerima u njihovim naporima da preobuče vojno osoblje i olakšaju njihovu ponovnu integraciju u civilni život.

Sastavljen je NATO-ov tim stručnjaka koji nacionalnim vlastima treba pružiti savjet, analizu i savjete za planove i programe preobuke osoblja. Podržane aktivnosti uključuju savjetovanje za vojno osoblje koje očekuje otpuštanje o tome kako pronaći posao ili započeti vlastiti posao, tečajeve jezika i formiranje centara za preobuku.

U Jugoistočnoj Europi, gdje se očekuje da će se zatvoriti oko 3.000 vojnih mjesta i baza i da će oko 175.000 ljudi izgubiti posao do 2010. godine, postoji velik interes za takve programe. Rumunija i Bugarska – u to vrijeme još države partneri – postale su prve države koje su iskoristile ovakvu vrstu pomoći; do 2004. godine oko 20.000 oficira u svakoj državi učestvovalo je u programima preobuke. Albanija, bivša Jugoslavenska Republika Makedonija* te Srbija i Crna Gora istražuju mogućnosti za saradnju sa NATO-om na ovom području. NATO podržava i inicijative preobuke u Rusiji i Ukrajini.

Podrška demobilisanim vojnicima

U funkciji od marta 2002.godine, Centar NATO-Rusija za preraspoređivanje demobilisanih vojnika pomaže u rješavanju socijalnih aspekata smanjivanja ruske vojske organizacijom centra za pomoć u preobuci i reintegraciji demobilisanom vojnom osoblju širom Rusije. Sa bazom u Moskvi, Centar je proširio svoje aktivnosti u regije 2003. godine otvaranjem lokalnih ureda u Jaroslavlju, Sv. Petersburgu, Čitu, Permu, Kalinjingradu i Rostovu na Donu.

Centar je napravio web stranice kako bi dao praktične informacije o mogućnostima preobuke i zaposlenja te savjete o tome kako započeti vlastiti posao. Sam Centar nudi tečajeve, obučava specijaliste za preraspoređivanje i organizira konferencije o razmjeni informacija o ovim pitanjima. Već u prvih 18 mjeseci rada obučio je 210 trenera koji sada rade na aktivnostima preraspoređivanja i započeli su obuku oko 200 studenata na područjima poput informatike, upravljanja i računovodstva.

Konverzija vojnih baza

Pod inicijativom NATO-a za konverziju vojnih mjesta u Jugoistočnoj Europi, stručni tim iz NATO-a daje savjete i preporuke kako bi pomogao nacionalnim vlastima da nađu novu produktivnu upotrebu vojnih baza koje su se adaptirale za civilnu upotrebu. Inicijativa želi promovirati i regionalnu saradnju i razmjenu informacija između država učesnica koje uključuju nekoliko partnera i dva nova člana NATO-a: Albaniju, Bugarsku, Hrvatsku, Moldaviju, Rumuniju, Srbiju i Crnu Goru i bivšu Jugoslavensku Republiku Makedoniju*.

Razvijeno je nekoliko pilot projekata koji pomažu u razvoju strateškog pristupa zatvaranju vojnih baza i ponovnom razvoju tih mjesta. Ključni prioriteti su osiguravanje čišćenja okoliša i promoviranje stvaranje poslova i raznolikost lokalnih gospodarstava na područjima gdje su vojne baze jedini veliki poslodavac. Neke se baze mijenjaju da bi se koristile kao, naprimjer, stambene četvrti, obrazovne institucije, medicinski centri, zatvori te parkovi i prirodni rezervati.

Uništavanje mina, municije i oružja

Fondacije Partnerstva za mir (*pogledajte okvir na str. 28*) pomažu državama partnerima u sigurnom uništavanju rezervi viška protupješačkih mina, municije i lakog te malokalibarskog oružja. Sa svakom državom se razvijaju individualni projekti kako bi se osigurao ekološki siguran proces uništenja koji odgovara međunarodnim standardima. Gdjegod je to moguće, projekti planiraju korištenje lokalnih resursa i objekata kako bi se smanjili operativni troškovi i kako bi se lokalni ljudi obučili u procesu uništenja, što pomaže u stvaranju radnih mjesta i učenju novih vještina.

Do početka 2005. godine, zahvaljujući takvim projektima, u Albaniji je uspješno uništeno oko 1,6 miliona protupješačkih mina; u Moldaviji 12.000 nagaznih mina i 7.000 tona viška municije i raketnog goriva; u Ukrajini je eliminirano 400.000 protupješačkih mina; u Tadžikistanu 1.200 nagaznih mina, a u Gruziji je rastavljeno preko 300 projektila. Daljni projekti demilitarizacije se planiraju za Albaniju, Azerbejdžan, Bjelorusiju, Srbiju i Crnu Goru te Ukrajinu.

FONDACIJE PARTNERSTVA ZA MIR

U septembru 2000. godine utvrđena je politika Fondacije Partnerstva za mir kao mehanizam pomoći državama partnerima u sigurnom uništenju rezervi protupješačkih mina. Na taj način nastojalo se podržati države potpisnice u implementiranju konvencije iz Ottawe o zabrani korištenja, stvaranja rezervi, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina te njihovom uništenju.

Na osnovi uspjeha nekoliko projekata uništenja mina, opseg Fondacije se proširio kako bi uključio druge projekte demilitarizacije čiji je cilj bio da se uništi municija te lako i malokalibarsko oružje. Nedavno je korištenje Fondacije prošireno kako bi se državama partnerima dala podrška u upravljanju posljedicama reformi odbrane kroz inicijative poput preobuke i konverzije vojnih baza. Fondacije mogu da se formiraju i u korist država iz Mediteranskog dijala.

Pod Fondacijom članice NATO-a rade sa pojedinim državama partnerima kako bi se identificirali i implementirali konkretni projekti. U svakom slučaju, NATO ili država partner preuzima vodstvo u sponzoriranju i razvoju prijedloga projekta i u određivanju potencijalnih donatora. Od države partnera koja ima direktnu korist od projekta očekuje se da preuzme aktivnu ulogu u ovom radu i da, prema svojim mogućnostima, pruži maksimalnu podršku projektu. Stručnjaci iz NATO-a pružaju savjete i vodstvo.

Sredstva daju članice NATO-a i države partneri na dobrovoljnoj bazi. Donacije mogu uključivati i opremu ili slične donacije. Agencija NATO-a za održavanje i snabdijevanje sa bazom u Luksemburgu često služi kao izvršna agencija za projekte i odgovorna je za implementaciju tehničkih i finansijskih aspekata.

Više informacije potražite na:

www.nato.int/pfp/trust-fund.htm

Uništavanje starih projektila

U Gruziji je sigurno uništeno oko 300 starih protuavionskih projektila zahvaljujući projektu Fondacije Partnerstva za mir dovršenom početkom 2005. godine. Projektili uskladišteni u bazama Ponichala i Chaladid su rastavljeni, bojeve glave uklonjene i zatim transportirane na drugu lokaciju gdje su aktivirane u kontroliranim uslovima.

Projekat je značajno povećao sigurnost u područjima gdje su projektili bili spremljeni, a spriječio je i ekološko zagađenje koje je ovo oružje moglo izazvati.

Pripravnost i djelovanje u slučaju katastrofe

Katastrofe, one koje uzrokuje čovjek ili prirodne, mogu se dogoditi bilo kada, pa se i bilo koja država može naći u situaciji da se mora nositi sa posljedicama katastrofe. Potencijalni rizik za sigurnost i stabilnost predstavljaju i velike civilne katastrofe. Mada je svaka država odgovorna za rješavanje katastrofa koje se dogode na njenom teritoriju i zbrinjavanje žrtava, veličina i trajanje katastrofe mogu prelaziti kapacitet pogođene države, a posljedice se mogu proširiti daleko izvan njenih nacionalnih granica. Zato je za rješavanje takvih katastrofa i za jačanje mogućnosti djelovanja presudna međunarodna saradnja.

Saradnja s obzirom na pripravnost i djelovanje u katastrofama koja se spominje u NATO-u kao "planiranje hitnih civilnih operacija" među članicama NATO-a traje već godinama. 1990-ih godina je proširena kako bi uključila države partnere, a čini najveću ne-vojnu komponentu aktivnosti Partnerstva za mir. Na temelju ruskog prijedloga 1998. godine formiran je Euroatlantski centar za koordinaciju djelovanja u katastrofama (EADRCC) kako bi koordinirao djelovanje među članicama Vijeća Euroatlantskog partnerstva u katastrofama koje se događaju u euroatlantskoj zoni.

> Radnici Crvenog polumjeseca učestvuju u vježbi Partnerstva za mir.

Promoviranje učinkovite koordinacije

Učinkovita djelovanja u katastrofama zahtijevaju koordinaciju prijevoznih sredstava, medicinskih resursa, komunikacije, kapaciteta za djelovanje u katastrofama i druge civilne resurse. Sve države imaju odgovornost da se pobrinu da planovi za suočavanje sa hitnim slučajevima budu spremni na nacionalnom nivou. Međutim, uzme li se u obzir mogući pogranični karakter nekih katastrofa i potreba za učinkovitim odgovorom na pozive za međunarodnu pomoć, nužni su saradnja i planiranje na međunarodnom nivou.

Saradnja između NATO-a i država partnera u planiranju hitnih civilnih operacija uključuje aktivnosti poput seminara, radionica, vježbi i tečajeva za obuku koji okupljaju civile i vojno osoblje sa različitih nivoa lokalnih, regionalnih i nacionalnih vlada. Ostale međunarodne organizacije, poput Ureda za koordinaciju humanitarnih poslova Ujedinjenih nacija i Ureda visokog povjerenika Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR), Međunarodne agencije za atomsku energiju i Europske unije, kao i nevladine organizacije za pomoć takođe su važni učesnici.

Zahvaljujući razvoju planova u slučaju hitnih situacija, odgovarajućim procedurama i potrebnoj opremi, kao i zajedničkoj obuci i vježbama, NATO i države partneri mogle su kao odgovor na nekoliko prirodnih katastrofa učinkovito koordinirati pomoć kroz Euroatlantski centar za koordinaciju djelovanja u katastrofama (EADRCC). To su bile poplave u Albaniji, Azerbejdžanu, Republici Češkoj, Mađarskoj, Rumuniji i Ukrajini; potresi u Turskoj; šumski požari u bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji* i Portugalu te ekstremni vremenski uslovi u Moldaviji i Ukrajini.

Pomoć prilikom poplava

Zapadna Ukrajina je u posljednjem stoljeću doživjela 13 velikih poplava. NATO i države partneri su pomogli Ukrajini nakon teških poplava 1995., 1998. i 2001. godine.

Od 1997. godine, pod memorandumom o razumijevanju u planiranju hitnih civilnih operacija i pripravnosti na katastrofe, glavni program saradnje na ovom području donio je direktnu praktičnu korist za Ukrajinu. Centar pažnje je bila pomoć Ukrajini, čiji su zapadni dijelovi skloni velikim poplavama, bolja priprema za takva vanredna stanja i spremnost da se učinkovitije nosi sa njihovim posljedicama. Vježbe Partnerstva za mir, uključujući jednu održanu u Ukrajini u području Trans-Karpatije u septembru 2000. godine, pomažu testirati procedure pomoći u vanrednim stanjima, poput vođenja zračnog izviđanja, evakuacije žrtava i slanja opreme za pročišćavanje voda. Usto, 2001. godine okončan pilot projekat okupio je više od 40 stručnjaka za poplave i vanredna stanja iz dvanaest država kako bi razradili praktične preporuke za efikasan sistem upozorenja na poplavu i sistem djelovanja za slivno područje rijeke Tise.

EUROATLANTSKI CENTAR ZA KOORDINACIJU DJELOVANJA U KATASTROFAMA

Euroatlantski centar za koordinaciju djelovanja u katastrofama (EADRCC) osnovan je u sjedištu NATO-a u junu 1998. godine na osnovu prijedloga koji je dala Rusija. Centar koji radi 24 sata dnevno djeluje kao žarišna tačka za razmjenu informacija i koordinira djelovanja NATO-a i država partnera u katastrofama u euroatlantskoj zoni. Organizira i velike vježbe za slučajeve hitnih civilnih operacija u kojima se vježbaju reakcije na simulirane situacije prirodnih katastrofa i katastrofa koje uzrokuje čovjek, kao i akcije upravljanja posljedicama kao rezultat terorističkog čina koji uključuje hemijske, biološke ili radiološke agense.

Centar usko saraduje sa međunarodnim agencijama koje igraju glavnu ulogu u odgovoru na međunarodne katastrofe i upravljanju posljedicama
- Uredom za koordinaciju humanitarnih poslova

Ujedinjenih nacija i Organizacijom za zabranu hemijskog oružja te ostalim organizacijama.

Države se potiču da razvijaju bilateralne ili multilateralne dogovore koji bi se bavili pitanjima kao što su regulacija viza, pogranični dogovori, sporazumi o tranzitu, carinjenje i status osoblja. Takvim mjerama izbjegavaju se birokratska kašnjenja u slanju pomoći i timova na samo mjesto katastrofe. Dogovorena je i Euroatlantska jedinica za djelovanje u katastrofama sastavljena od kombinacije nacionalnih elemenata koje su države spremne staviti na raspolaganje u kratkom vremenskom periodu nakon što dođe do katastrofe.

Više informacija potražite na:
www.nato.int/eadrcc/home.htm

Pomoć izbjeglicama

Iako je originalno formiran da rješava prirodne i tehnološke katastrofe, Euroatlantski centar za koordinaciju djelovanja u katastrofama (EADRCC) je prvi put pozvan da pomogne u organiziranju pomoći za izbjeglice kada je tokom 1998. godine zabrinutost međunarodne zajednice za sve veću humanitarnu krizu na Kosovu i njegovom okruženju dosegla vrhunac. Do kraja godine, otvoreni sukob između srpske vojske i policijskih snaga te snaga kosovskih Albanaca rezultirao je smrću mnogih kosovskih Albanaca, dok je više od 300.000 njih bilo protjerano iz njihovih domova.

Euroatlantski centar za koordinaciju djelovanja u katastrofama (EADRCC) se uključio odmah po svom formiranju početkom juna 1998. godine, kada je UNHCR zatražio pomoć za transport 165 tona hitno potrebnog materijala za izbjeglice u Albaniji. Tokom sljedećih nekoliko mjeseci, kako se kriza razvijala, uspostavljen je učinkovit temelj za saradnju između EADRCC-a i UNHCR-a. Osoblje EADRCC-a takođe je nekoliko puta putovalo u regiju kako bi bolje razumjelo situaciju. Taj je temelj omogućio da se intenzivira i proširi uključenost u napore za pomoć kada je kriza u proljeće 1999. godine eskalirala pokretanjem zračnih napada Saveznika i prisilnim progonom stotina hiljada kosovskih Albanaca od strane srpskih snaga.

Centar je služio kao žarišna tačka za razmjenu informacija među državama članicama Vijeća Euroatlantskog partnerstva i pomogao je da se koordiniraju odgovori na zahtjeve za pomoć. Poslana je pomoć u vidu medicinskih zaliha i opreme, telekomunikacijske opreme, cipela i odjeće te šatora za preko 20.000 ljudi. EADRCC je u regiju slao i pomoć od država ne-partnera poput Izraela, koji je poslao potpuno opremljenu poljsku bolnicu i osoblje, i Ujedinjenih Arapskih Emirata koji su pomogli popraviti aerodrom Kukeš u sjeveroistočnoj Albaniji.

> Tokom krize na Kosovu, Euroatlantski centar za koordinaciju djelovanja u katastrofama je podržao operacije za pomoć izbjeglicama.

Avioni, helikopteri, timovi za rukovanje velikim teretima i logistički savjet su dani da se pomogne sa transportom i distribucijom pomoći. EADRCC je odigrao značajnu ulogu i u koordinaciji prioritarnih humanitarnih letova okupljanjem ključnih aktera sa područja upravljanja zračnim prometom da bi se razvile odgovarajuće procedure i raspoređivanjem stručnjaka za zračni promet u Koordinacionu jedinicu Ujedinjenih nacija za avijaciju.

EADRCC je imao i ulogu sugovornika sa ostalim tijelima NATO-a i izvan NATO-a u ime dviju država najviše pogođenim krizom, Albanije i bivše Jugoslavenske Republike Makedonije*, pri čemu je prenosio i objašnjavao konkretne probleme. Jedan takav problem bila je hitna potreba za formiranjem mehanizama koji će omogućavati evakuaciju u treće države u ulozi humanitarnog sigurnosnog ventila tokom jačanja izbjegličke krize.

Priprema za terorističke napade

Događaji od 11. septembra 2001. godine upozorili su na nužnost saradnje u pripravnosti na eventualne terorističke napade na civilno stanovništvo hemijskim, biološkim, radiološkim ili nuklearnim (CBRN) oružjem. Akcioni plan partnerstva protiv terorizma (*pogledajte str. 15*) potiče razmjenu bitnih informacija i učestvovanje u planiranju hitnih civilnih operacija kako bi se procijenili rizici i smanjila ugroženost civilnog stanovništva od terorizma i oružja za masovno uništenje.

Tako je dogovoren Akcioni plan za planiranje hitnih civilnih operacija kako bi se pomoglo nacionalnim vladama u poboljšanju njihove civilne pripravnosti na eventualne terorističke napade hemijskim, biološkim, radiološkim ili nuklearnim (CBRN) oružjem. NATO i države partneri su pripremili i stalno ažuriraju zalihe nacionalnih kapaciteta koji bi bili na raspolaganju u slučaju takvog napada. Oni uključuju sve, od liječničke pomoći preko radiološke detekcije, do laboratorija za identifikaciju i kapaciteta za zračno-medicinsku evakuaciju. Stvaraju se rezerve neophodnih materijala koji bi mogli biti potrebni. Rad na poboljšanju pograničnih procedura ima za cilj osigurati što brže pristizanje pomoći u hitnom slučaju.

Razvijaju su minimalni standardi za obuku, planiranje i opremu. U okviru Partnerstva za mir redovno se organiziraju vježbe na terenu da bi se osigurao što učinkovitiji zajednički rad država u odgovaranju na teroristički napad i svladavanje njegovih posljedica. To konkretno uključuje poboljšanje međusobnog rada različitih timova koji bi se nosili sa pitanjima liječničke i prve pomoći te dekontaminacijom i čišćenjem. Još jedno ključno pitanje koje se istražuje je najbolji način upravljanja javnim informacijama u takvim stresnim vanrednim situacijama.

Vježba pomoću tzv. "Dirty bomb" (uređaja za radiološku disperziju)

Vježba simulacije međunarodne reakcije na teroristički napad pomoću tzv. "dirty bomb" (uređaja za radiološku disperziju) održana je u oktobru 2003. godine u Pitestiju, u Rumuniji (u to vrijeme Rumunija je bila država partner). Učestvovalo je oko 1.300 rumunskog i 350 međunarodnog osoblja.

Sigurnost, nauka i okoliš

Dva različita programa NATO-a redovno okupljaju naučnike i stručnjake iz NATO-a i država partnera koji rade na rješavanju zajedničkih problema. Saradnja predstavlja tradiciju među naučnicima i preduvjet za napredak nauke. Stvorene mreže ispunjavaju i politički cilj izgradnje razumijevanja i povjerenje između zajednica različitih kultura i tradicija.

Program sigurnost uz pomoć nauke Komiteta NATO-a za nauku primjenom nauke u rješavanju problema ima za cilj da doprinese sigurnosti, stabilnosti i solidarnosti među državama. Podržava saradnju, umrežavanje i izgradnju kapaciteta među naučnicima koji rade u članicama NATO-a, državama partnerima i članicama Mediteranskog dijaloga. Program sigurnost uz pomoć nauke je usmjeren na podršku saradnji na temama istraživanja vezanima za odbranu od terorizma ili suprotstavljanje ostalim prijetnjama sigurnosti. Dodatni cilj je promovirati zajedničko korištenje i prijenos tehnologije kako bi se pomoglo državama partnerima da rješavaju svoje specifične prioritete.

Program Komiteta za izazove savremenog društva (CCMS) rješava probleme okoliša i društva okupljanjem nacionalnih agencija u saradnji na kratkoročnim i dugoročnim studijima na tim područjima. Pruža jedinstveni forum za razmjenu znanja i iskustava u tehničkim, naučnim i političkim aspektima društvenih i ekoloških pitanja među NATO-om i državama partnerima, u civilnim i vojnim sektorima. U radu se rukovodi nizom ključnih sigurnosnih ciljeva.

Primjena nauke na sigurnost

Odbrana od terorizma

Borba protiv terorizma je postala ključni prioritet kako za Saveznike tako i za Partnere. NATO podržava naučno istraživanje u svrhu razvoja učinkovitih metoda za detekciju hemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih oružja ili agenasa te poboljšanje fizičke zaštite protiv njih. Promovira se i istraživanje sa ciljem poboljšanja mogućnosti sigurnog uništenja takvih oružja, dekontaminacije i medicinske reakcije uključujući hemijske tehnologije i cjepiva.

Organiziraju se i radionice i seminari koji okupljaju naučnike koji proučavaju pitanja poput smanjivanja ugroženosti kritične infrastrukture (uključujući energiju, komunikacije, transport i sisteme održavanja života), zaštite protiv eko-terorizma i cyber-terorizma, poboljšanja sigurnosti na granicama, borbe protiv ilegalnog trgovanja te razvoja učinkovitijih sredstava za detekciju eksploziva.

Opća pitanja, poput razumijevanja korijena terorizma, društvenih i psiholoških posljedica terorizma i načina jačanja otpornosti stanovništva na terorističke prijetnje, takođe se proučavaju sa ciljem izrade preporuka za procedure.

Suprotstavljanje ostalim prijetnjama sigurnosti

Iako su očigledno manje opasni, ostali izvori potencijalnih prijetnji sigurnosti i stabilnosti uključuju oskudicu neobnovljivih resursa i ekološku degradaciju poput širenja pustinje, erozije tla ili zagađenja zajedničkih vodenih puteva, što može dovesti do regionalnih ili pograničnih sporova. Rješavanje tih problema često ne zahtijeva samo naučno znanje i iskustvo nego i multilateralnu akciju. Kako bi se ispunila ova potreba, NATO podržava projekte i studije koje promoviraju primjenu najbolje naučne prakse i angažiraju ključne države na koje se to odnosi.

Svijet bi bio sigurnije mjesto i kada bi se mogle predvidjeti prirodne katastrofe, ublažiti njihovi efekti ili, još bolje, kada bi se one mogle spriječiti. To područje je od ključnog interesa za mnoge partnere. NATO je vodio niz projekata čiji je cilj bio smanjivanje udara velikih potresa u smislu gubitka života, materijalne štete i ekonomskog i društvenog sloma. Takvi projekti traže, naprimjer, načine povećanja otpornosti zgrada na potrese ili uključuju sakupljanje podataka o seizmološkim i geološkim karakteristikama regije kako bi se napravile seizmološke mape rizika koje pomažu urbanistima da odluče koje se vrste zgrada mogu gdje graditi. Promoviraju se i projekti čiji je cilj razvoj sistema učinkovitijeg ranog upozorenja i upravljanja poplavama.

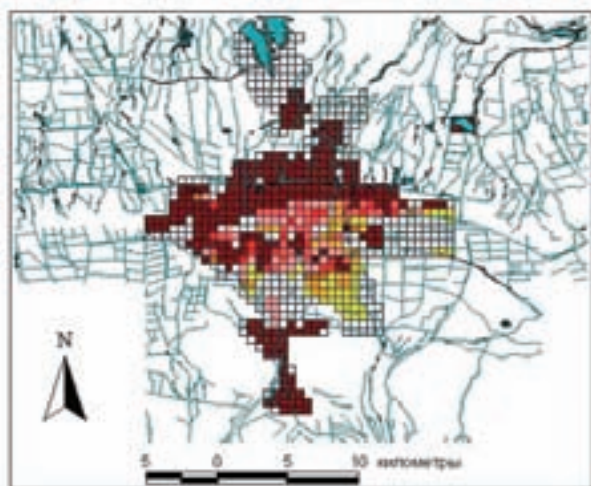
Oslanjanje modernog društva na osiguravanje sigurne hrane ili na zaštićene i pouzdane informacije znači da se mora osigurati njihova raspoloživost. To su i ključna područja za daljnje proučavanje u nastojanju da se društvo učini sigurnijim.

OKOLIŠ I SIGURNOST

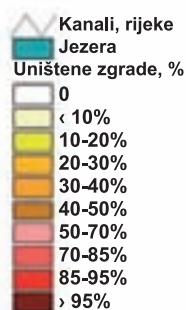
Pogranični karakter ekoloških pitanja potaknuo je međunarodnu zajednicu da preuzme aktivnu ulogu u pokretanju ekoloških projekata ne samo radi unapređenja društvenog i ekonomskog razvoja nego i radi promoviranja sigurnosti i stabilnosti. Takvi projekti su žarište interesa programa Komiteta za izazove savremenog društva (CCMS) i važan dio programa Sigurnost uz pomoć nauke.

Značajan korak prema promoviranju veze između ekoloških pitanja i sigurnosti i stabilnosti preduzet je 2002. godine pokretanjem zajedničke inicijative Ekologija i sigurnost (ENVSEC) od strane Organizacije za sigurnost i saradnju u Europi, programa Ujedinjenih nacija za zaštitu okoliša i Programa Ujedinjenih nacija za razvoj. Pažnja inicijative usmjerena je na ugrožene regije poput Balkana, Kavkaza i Srednje Azije.

Kako su Program sigurnost uz pomoć nauke i Program Komiteta za izazove savremenog društva uključeni u promoviranje sigurnosti kroz naučnu i ekološku saradnju sa država partnerima u ovim regijama, oni su sada povezani sa inicijativom Ekologija i sigurnost (ENVSEC). Aktivnosti su koordinirane, informacije se razmjenjuju, a rezultati se šalju relevantnim vlastima u regiji, što će dovesti do mnogo snažnijeg utjecaja tih aktivnosti.

Štete izazvane zemljotresom na svim vrstama stambenih zgrada u Biškeku

Pomoć prilikom potresa

Potresi predstavljaju značajnu prijetnju u gusto naseljenim područjima Srednje Azije. U projektima koje sponzorira NATO, turski naučnici za potrese pomažu kolegama iz

Uzbekistana i Republike Kirgistan da naprave mape rizika za glavne gradove Taškent i Biškeku. Te mape će služiti kao alati za donošenje odluka u urbanističkom planiranju i ojačavanju postojećih zgrada.

Povezivanje ljudi

Naučnici se pouzdaju u pristup informacijama kako bi bili u toku sa najnovijim razvojem i istraživanjima. Međutim, nisu sve naučne i akademske zajednice još uvijek u prilici da iskoriste dolazak informatičkog doba ili koriste potencijal Interneta. Štoviše, često se kaže da je nedostatak monopola na informacije preduvjet za napredak demokracije i civilnog društva.

Kako bi popravio ovu situaciju, Program NATO-a za civilne (ne-vojne) nauke omogućio je niz istraživanja i obrazovnih institucija u državama partnerima sa potrebnom infrastrukturom umrežavanja radi pristupa Internetu.

Uspostavljene su velike mreže kako bi se poboljšao pristup Internetu za akademske zajednice u istočnim područjima Rusije i Ukrajine, kao i nacionalne mreže u Moldaviji, Rumuniji i bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji.* Najveći i najambiciozniji projekat u ovom području koji sponzorira NATO je projekt Virtualni "put svile" koji pruža satelitski pristup Internetu za akademske i naučne zajednice na Južnom Kavkazu i Srednjoj Aziji.

“Virtualni put svile”

Projekt “Virtualni put svile” je pokrenut u oktobru 2001. (ime upućuje na Put svile koji je

povezivao Europu sa Dalekim Istokom i unaprijedio razmjenu dobara, znanja i ideja). Projekat omogućava pristup Internetu za akademske i naučne zajednice osam država partnera u Južnom Kavkazu i Srednjoj Aziji – Armeniji, Azerbejdžanu, Gruziji, Kazahstanu, Republici Kirgistan, Tadžikistanu, Turkmenistanu i Uzbekistanu, a u 2004. godini je proširen i na Afganistan.

Rentabilna, vrhunska satelitska tehnologija sada preko zajedničke satelitske veze na Internet povezuje naučnike i akademike u zemljama učesnicama. Dotacija NATO-a je finansirala satelitski frekventni pojas i instalaciju deset satelitskih tanjura. Ostali sponzori projekta daju slične doprinose. Sa investicijom od 3,5 miliona američkih dolara tokom četiri godine, to je najveći projekat ikad kojeg sponzorira Program NATO-a za civilne (ne-vojne) nauke.

Istinska euroatlantska sigurnosna kultura

Rastući pristup Saveza Partnerstvu je bio izuzetno uspješan u pomoći da se promijeni strateško okruženje u euroatlantskoj zoni. Promoviranjem političkog dijaloga i zajedničkog rada na vojnom planu, Partnerstvo pomaže u stvaranju istinske euroatlantske sigurnosne kulture – čvrste odlučnosti da se zajedno radi na rješavanju osjetljivih sigurnosnih izazova unutar i izvan euroatlantske zajednice država.

Zahvaljujući praktičnoj saradnji koja je usmjerena na pripremu vojnih snaga Saveznika i Partnera za zajednički rad, vojnici iz NATO-a i država partnera služe rame uz rame na Balkanu i u Afganistanu. A Partnerstvo pruža okvir za Saveznike i Partnere da zajedno odgovaraju na prijetnju terorizma i da zajedno rješavaju ključna pitanja poput prevelike proizvodnje oružja.

Stimulacijom i podržavanjem reformi odbrane u mnogo država partnera Partnerstvo doprinosi i demokratskoj transformaciji. Pomaže izgradnji modernijih, učinkovitijih i demokratski odgovornih oružanih snaga i ostalih odbrambenih institucija. Partnerstvo usto pomaže državama da upravljaju društvenim i materijalnim posljedicama takvih reformi.

Direktnu korist građanima članica NATO-a i država partnera generira i praktična saradnja na mnogim ostalim područjima, uključujući pripravnost na djelovanje u katastrofama i ekološku saradnju.

Partnerstvo je već pomoglo deset država da pripreme odgovornosti za članstvo u NATO-u, a vrata NATO-a ostaju otvorena novim članicama. Međutim, Partnerstvo pruža i jedinstven okvir nesvrstanim zapadnoeuropskim zemljama koje ne teže članstvu, da doprinesu euroatlantskoj sigurnosti a da pritom ne kompromitiraju principe svoje vanjske politike i sigurnosti.

Izazovi euroatlantske sigurnosti se mijenjaju. Rastuće prijetnje, uključujući terorizam i problematične države, imaju domaće i vanjske izvore i transnacionalnu prirodu. Mada u strateški važnoj regiji Balkana ostaju prijetnje stabilnosti, događaji u Afganistanu su pokazali da nove prijetnje našoj zajedničkoj sigurnosti dolaze s periferije euroatlantske zone. U tom okružju će međunarodna stabilnost i sigurnost sve više ovisiti o reformi u samim zemljama, s jedne strane, te široj međunarodnoj saradnji, sa druge. Učinkovita sigurnosna saradnja nije moguća bez temeljnih demokratskih doktrina i institucija. Euroatlantsko Partnerstvo odigrat će ključnu ulogu u oba smisla.

Kako se Saveznici i Partneri nastave zajedno razvijati, tako će oni povećavati i sposobnost da se zajedničkim odgovorima suočavaju sa zajedničkim izazovima, jačajući budućim generacijama sigurnost temeljenu na razumijevanju i saradnji.

“Dok proslavljamo ovu desetogodišnjicu, možemo se osvrnuti na svoj uspjeh. Euroatlantsko partnerstvo je bilo katalizator domaće transformacije i međunarodne sigurnosne saradnje na dosad neviđenom nivou. NATO je uvijek bio u središtu tih napora. Partnerstvo se uvijek kretalo ka samoj jezgri aktivnosti NATO-a.

Služio je Saveznicima. Služio je Partnerima.

Služio je demokraciji i miru.”

Generalni sekretar NATO-a Jaap de Hoop Scheffer obilježava 10. godišnjicu Partnerstva za mir u svom obraćanju Vijeću Euroatlantskog partnerstva 14. januara 2004. godine.

NATO Public Diplomacy Division / Division Diplomatie publique de l'OTAN

1110 Brussels, Belgium / 1110 Bruxelles, Belgique

Web site : www.nato.int

Site web : www.otan.nato.int

E-mail / Courriel : natodoc@hq.nato.int

© NATO / OTAN 2005

Izrada ove brošure planira se na svim jezicima država partnera i članica NATO-a.

Raspoloživost brošure provjerite na: www.nato.int/docu/pub-form.htm,

ili kontaktirajte Odjel za distribuciju:

NATO Public Diplomacy Division – Distribution Unit

Division Diplomatie publique de l'OTAN – Unité de diffusion

1110 Brussels, Belgium / 1110 Bruxelles, Belgique

Tel. : +32 2 707 5009

Fax : +32 2 707 1252

E-mail / Courriel : distribution@hq.nato.int